

OSLO ER BYEN MED DE SYV ELVER

ELVER OG BEKKER TILBAKE TIL BYEN

Årsmelding 2002

Uten bilag

*ORGANISERINGEN AV OSLO ELVEFORUM

***Lokale elvegrupper** er grunnstammen i Oslo Elveforums virke. De har deltakere fra kultur- og historielag, velforeninger, bydeler og LA 21-tiltak, jeger- og fiskerforeninger og pensjonister.

Oslo Elveforum er det felles kontakt- og kompetanseforum for de frivillige arbeidsgruppene for hver av Osloelvene og Østensjøvannet. Virkefeltet er i byggesonen innenfor markagrensen.

Forumet blir ledet av en styringsgruppe med deltakere fra elvegruppene. Styringsgruppen har hatt syv møter og behandlet 67 saker i 2001. Program for vår- og høstmøtene i samlet forum byr på faglige foredrag, rapporter om aktiviteten i gruppene og organisasjonssaker. I 2001 ble vårmøtet holdt i Nordstrand bydelshus og høstmøtet på Årvoll gård i Bjerke bydel.

Oslo Elveforum er registrert i Brønnøysund, og regnskapene revideres av registrert revisor

* Interkommunale kontakter

Arbeidet med å rehabilitere og føre tilsyn med det regrensede elvene **Lysakerelva**, **Ellingsrudelva** og **Gjersrudelva** innbyr til et bedre samvirke mellom Oslo og nabokommunene om elvemiljøet, bruks- og fremtidsplaner. I 2001 er det tatt initiativ sammen med Bærum til etablering av en ny gruppe for **Lysakerelvas øvre løp** fra Bogstadvannet og ned mot Lysaker, der Fagrådet for Lysaker-elva fortsatt er aktivt. Også **Sørkedalselvas** elvevoktere er i kontakt med Oslo Elveforum.

Ellingsrudelva har en nystartet elvegruppe fra høsten 2001. Fra Bergen kommer nyheten om de første møter i et **Bergen Elveforum**. Vi ser frem til gjensidig inspirasjon.

* ARBEID I ELVEGRUPPENEGJENNOM ÅRET :

* **Lysakerelva**

Fagrådet for Lysakerelva i samarbeid med Sollerudstranda skole har oppsyn og arbeid med elva fra utløpet og opp til Møllefossen (Eller Fåbrofossen ?) MER _____

Grenselva mot Bærum har turstier og gangbroer som innbyr til vandringer langs en spennende elv, der man i blant kan oppleve både rafting og kajakkslalom. Ellers byr elva på bading,

botanisering og industrihistorie. Ildsjeler i Vegvesenets bedriftsidrettslag har sammen med andre lokale krefter og bedrifter

arbeidet lenge med å bygge ny bro over Fåbrofossen. Storflommen høsten 2000 truet fundamentene, men arbeidet fortsatte i 2001, og snart er en historisk kryssing gjenskapet over Fåd(=grense)elva.

Oslo Elveforum tok i høst initiativ sammen med Bærum kommune til etablering av enny elvegruppe for øvre del av elvamot Bogstadvannet med deltakere fra Bærum- og Oslosiden. Oppgavene vil være mange : Vedlikehold av turstier og nyanlegg der slike mangler. En kryssing i 'tunnel' under barrieren der Bærumsveien og Jartrikkensperrer turstiene langs elva er et sterkt ønske. Med støtte fra Oslo Elveforum og i kontakt med Friluftsetaten i Oslo har Natur- og idretts -forvaltningen i Bærum laget et opplevelses- og turkart for Lysakerelva.

* **Sørkedalselva** er Oslos eneste elv gjennom landbruksland. Historielaget har elva som ett avmangearbeidsfelt, og bekymrer seg blant annet for golfplanene med risiko for forurensning og trafikk.

* **Mærradalsgruppen** samarbeider med Friluftsetaten og Vann- og avløpsetaten om rydding og rehabilitering. Den viktigste saken er planene om muliggjøring av deler av bekken i Hovseterdalen. Med økonomisk støtte fra Oslo Elveforum er landskapsarkitekt engasjert, og en forprosjektplan snart ferdig. Vi ser dette som et pilotprosjekt for gjenåpningstiltak.

Nedenfor Hovseter og Sørkedalsveien er turstier i hyppig bruk langs åpen bekk i en dal med rik vegetasjon og historiske idrettsminner. Etter kulvertpassasje under Ullernchausséen er bekken også for det meste åpen, men går i en dypere forsenkning gjennom villastrøk – og er stort sett lite tilgjengelig. Nær utløpet ved Maritim er en målestasjon og en flat betongkulvertsperrer for at fisk kan vandre fra Bestumkilen opp i bekken.

20-meters-grensen blir ikke alltid respektert i byggesaker, og det er protestert mot oppføring av to nybygg kloss ved åpen bekk. Mærradalsgruppen har stått for befaringer for Byutviklings-avdelingen i Plan- og bygningsetaten og for Vann- og avløpsetaten. Informasjonsarbeidet brukes enhjemmeside på internett, bidrag til publikasjoner og lokalnytt og kåserier.

* **Hoffselva.** Tilløpsbekkene fra Skådalen og Styggedalen møtes nær Holmendammen.

I flomtider drar de med seg slam og grus, og utløpet i dammen grunner opp. På søknad fra Ris Velselskap og Vestre Holmen Vel har Oslo Elveforum gitt økonomisk støtte til opprydding. Vann- og avløpsetaten kan bidra med sakkunnskap og materiell.

Fra Smestaddammene og ned til Hoff går elva åpen i mangfoldig natur, men breddene er ikke tilgjengelige hele veien. Det trengs planer og tiltak for å bøte på dette. Hoffselva møter med **Makrellbekken** et dypt juv. Denne sidebekken med utspring ved Besserudtjernet går

for en stor del åpen gjennom villastrøkene, men er 'bortebekk' noen strekninger og mangler atkomst og turstier andre steder. I industri- og trafikkområdene mellom Hoff og Skøyen har Hoffselv-gruppen holdt kontakt med firmaer og etater for å sikre åpen tilgang til elva.

I byutviklingen i Sjølystområdet har nærkontakt med arkitekter og planleggere vært viktig.

"Sjøørret og laks i nabolaget" er tittel på en fersk fagrappport v/Bjørn Otto Dønnum om forberedende tiltak for å sikre gyteplasser og oppvekstmuligheter for laksefisk, bl.a. i Hoffselva. Oslo Elveforum har bekostet rapporten.

* **Sogn-/Frognervassdraget.** Like nedenfor Sognsvannet er grøntdragene på begge sider utsatt for endringer som kan være truende : Treningsgolfbane på vestsiden og grovplanert trimløype på østbredden, nyanlagt våren 2001 av Norges Idrettshøgskole- helt overrumpelende for Frognervassdraget-gruppa og Berg/Nordberg/Sogn Vel som nettopp var i ferd med befarings- og planlegging av en enkel tursti gjennom løvskogbeltet. Kontakten med grunneiere og planleggere fortsetter. Ved Vinderen har Oslo Elveforum engasjert en landskapsarkitekt for å utvikle et forprosjekt for en tursti opp mot Gaustad, mens Friluftsetaten i samarbeid med Vinderen Historielag utreder fysiske muligheter for at turgjengere kan komme forbi Vinderenfossen.

Store tunnelarbeider gikk for seg nær vassdraget :Drivingen av tunnel for T-baneringen fra Berg til Nydalen fikk Fylkesmannens tillatelse til utslipp via det – delvis skjulte – bekkeløpet i Gaustadbekkdalen og ut i Sognsvannsbekken ved Frøen. Frognerelv-gruppen holdt tett kontakt med Fylkesmannens miljøvernaveidning om rensertiltak og besørgetbefaringer av anlegget.

Samtidig gikk Vann- og avløpsetaten i gang med driving av ny ferskvannstunnel fra Gaustad til Slemdal. De unngikk å bruke samme bekk til utslipp, men ved kryssing under Sognsvannsbekken var entreprenøren uheldig og presset injeksjonsslam opp i bekkevannet. All fisk og de fleste

bunndyr døde fra Rikshospitalet nedtil Frøen. Fortsatt drøftes tiltak for rehabilitering.

I Gaustadbekkdalen er planene om tunneler, veier og utbyggingstilt i bero, men de lokale velforeningene og vi arbeider stadig aktivt med ønskemålene om gjenåpnet bekk og turveier

med basis i den INBY-utredningens om Blindern Vel og Oslo Elveforum bekostet.

Bekkeløpet i Gaustadbekkdalen har tilløp fra flere skjulte og åpne bekker i Sogn-/Nordberglia.

Berg/Nordberg/Sogn Vel har drevet brukerundersøkelser og studier av åpningstiltak og forbedringer av vannkvalitet mv. Kultur- og historielaget har tatt initiativ til navnssetting av disse bekkene og av småbekker som er tilløp til Sognsvannsbekken. -Vel'et var blant dem som sto i front for å redde salamanderdammen på Berg fra å bli nedbygd.

Sporområdene på Majorstuen stasjon er kommet i søkelyset igjen for utbyggingsformål.

Frognerelv-gruppen følger nøye med i planene, i samråd med *Grønn Rutes venner* og med

Frognerparkens Venner. Vi har felles interesse av bekkåpning og turveiover spor- områdene – og bedre atkomst til og bedre vannkvalitet i Frognerdammene.

***Akerselva.** Områdene langs den fikk et kraftig løft sist i 80-årene gjennom *Akerselva Miljøpark*, men ennå gjenstår mye før kommunedelplanen fra 1990 er realisert. Det dukker stadig opp nye utbyggingsplaner, og i dag bygges det både for tett inntil elva og for høyt.

Et minstekrav må være at det ikke bygges nærmere enn 20 meter fra elva, - også der gammel elvenær bebyggelse skal rives og nybygging slippe til.

Ett kritisk område er utbyggingen i Nydalen nær og nedenfor Gullhaug Torg. Ned mot Kristoffer Aamots vei må elveløpet åpnes i hele sin lengde og ikke legges under lokk. Hensynet til industri- og bygningshistorie, miljø, estetikk og tilgjengelighet må ivaretas i hele Nydalen- og Spigerverkområdet.

Strekningen fra Bjølsentil Lilleborg er det nesteområdet som byr på muligheter og utfordringer : Undergang for planfri kryssing under Treschows gate, slik at kulturminnet Bjølsen Valsemølle med Bjølsenfossen, Bjøsendammen og det dramatiske fossejuvet koples på turveisystemet.

Ulike broløsninger for kryssing nede i elvedalen er lansert både i kommunedelplanen og senere og må bli bearbeidet og avklart – ikke minst plasseringen av Jerusalem bro.

Lilleborg-feltet med utformingen av det store boligprosjektet Lilleby har stor betydning for opplevelse og bruk av elvedalen. Her ser en allerede farer for feilgrep. Tillatelse til oppføring av en høy boligblokk ti meter fra elva nær det trange fossejuvet er intet mindre enn en skandale.

Veteranene i *Miljøforeningen Akerselva Venner* burde ikke stå alene mot utbyggingspress og kommersielle vurderinger, men ha bydelene, etatene og politikerne aktive på sin side for å verne elveløpet, sikre turveier og friarealer langs breddene.

Iherdig melder elvevennene sitt kritiske syn på regulerings- og utviklingsplaner gjennom høringer og debatt, -

eksempelvis når det gjelder destore tårnbyggene i Waldemars Hage ved Sannerbrua, - eller løsninger ved Cuba og Nedre Foss, - eller omlegginger av turveier og friarealer fra Grünerbrua til Nybrua – og videre mot Hausmanns bru og fjorden.

Her er parolen : ”*Akerselva må åpnes hele veien ut mot fjorden, også under NSB-sporene.*” Alle nye tiltak i området må ha for øye en fremtidig åpning av den 550 meter lange kulverten.

***Hovinbekken.**Årets store begivenhet var åpningen av første utbygningstrinn av Klosterenga vannskulpturpark 9. juni. Byrådsleder Erling Laeforetok den høytidelige åpningen etterfulgt av taler fra skulptør og initiativtaker Bård Breivik og Friluftsetatens direktør Anne R. Smedsrud.Anlegget omfatter nå en terrassert, steinsatt plass med elefant- og løvefigurer, en lang mur med relieffskulpturer som overrisles med vann, og et stort basseng som vannet fra muren føres ut i. Foreløpig tas vann fra vannledningsnettet, men regulert og rensset Hovinbekkvann skal opp fra kulverten etter VAVs planer for vannskulpturparken.

En virkelig gladmelding kom med PBEs planforslag for Ensjøbyen, som var lagt ut til høring i høst. Her var åpning av Hovinbekken langs Gladengveien medtatt i prosjekt og budsjett. Oslo Elveforum v/Hovinbekkgruppen ga sin tilslutning i høringsuttalelse.

Arbeidet med Granern-parken på Risløkka, med Hovinbekken som viktig innslag, er nå i gang med stor dugnadsinnsats i høst ledet av Friluftsetaten. Økonomien er på det nærmeste i havn, og anleggsarbeidet kommer i gang på vårparten.Oslo Elveforum støtter tiltaket økonomisk og deltar i arbeid og planlegging.

Elvevandring med etterfølgende foredrag påÅrvoll gård ble gjennomført i forbindelse med Oslos miljødager i juni. For øvrig er det i årets løp foretatt diverse vandringer og lysbilde-foredrag med Hovinbekken som tema, også for skolebarn. Spesielt synes vi det var hyggelig da vi ble spurt om å holde foredrag i VAV for utearbeidende ansatte. Her ble dialogen spesielt levende og utbytterik.

Oslo Elveforums høstmøte ble avholdt på Årvoll gård med Hovinbekkgruppen og Bjerke Bydel som vertsskap.

***Alnavassdraget er prioritert** i Oslo kommunes planer for rensing, rydding ogrehabilitering.Alna som ressurs for Groruddalen står også sentralt i Oslo Elveforums interessefelt.

*Verdens vann*dag 23. mars 2001 ble markert med et arrangement ved Alna.Byråd HildeBarstad,Groruddalen Miljøforum v/Magnar Halse, forsker Egil Bendiksen og Ammerud skole og nærmeste barnehage deltok.I høsthalvåret møtte vi Oslobenken Stortinget sammen med lokale krefter i dalen medplaner for bedre miljø i Groruddalen.

Våre synspunkter på elve-rehabilitering er også presentert for det nyeGroruddals-kontoret .

I november møtte vi deltakere fra det frivillige arbeidet i dalen, inkl. *Alnaelvens venner*for å drøfteøktvirksomhet- med håp om opprettelse av nye elvegrupper langs hele Alna.

Planer og ønskemål er mange :Leirfossen, et av Alnas høyeste vannfall må frem i dagen.

I området Hølaløkka/Grorud stasjon støtter vi Vann- og avløps- og Friluftsetatens planer om badedam og åpning av elva ned mot møtet med Fossumbekken. Turveiforbindelser blir viktige.

Tokerud/Fossumbekken trenger opprydding, renere vann og bedre tilgjengelighet.

"Sammenhengende turvei langs hele Alna fra Oslofjorden til Alnas kilder" er ønskemålet som er satt i *Byøkologisk program*.Det blir vanskeligst å oppfylle i området Alnabru/Alfaset, men alt er mulig med tiden, og vi støtter og deltar gjerne i tiltak.

VAV's planer om å få Alna opp av kulverten er positive.

Strekningen fra Smalvollen til Bryn og Svartdalsparken har vært mye brukt i våre guidede turer. Her er mye å oppleve av natur og industrihistorie.Noe gikk dessverre taptda det meste av

Lin- og bomullsvare-fabrikken ble revet, men heldigvis står den gamle spinneri- bygningen igjen som vernet av Byantikvaren. nye utbyggeren her har tatt med turvei helt inntil Spinneri-fossen med vannspeil og belysning, og det er hyggelig.Men ikke alt lover like bra i dette området : Trafikkert tilførsel til den nye kontorparken på vestbredden legger seg brutalt inntil Bryn stasjon og elva. Turveien blir klemt inn i samme trasé.Vår årvåkenhet og påvirkning makter ikke alltid å oppnå at bygherrer og entreprenører tenker vassdragsvern og miljø.

***Østensjøvannets Venner** har i mer enn 15 år arbeidet aktivt for varig vern og forsvarlig skjøtsel av vannet med omkringliggende natur- og kulturlandskap.Mange mål er nådd, men oppgavene står fortsatt i kø.En lang rekke

utbyggingsforslag er avvist. Østensjøvannet er fredet som naturreservat. Abildsø gård er fredet. Fredningsplan for Østensjø gård ble forberedt ifjor, - likeså en samlet reguleringsplan for Østensjøområdet Miljøpark. Foreningen bedriver i egen regi skjøtsel av kulturlandskap med slått og rydding for å opprettholde blomstereng og biologisk mangfold.

Østensjøvannet er fortsatt svært forurenset, men tilstanden stabiliserer seg. Fisken ser ut til å klare seg. Dammuslingen har på nytt fått solid fotfeste, og oppblomstringen av vasspest gir håp for andre vannplanter. De skjermede våtmarksområdene er dessverre halvert i de siste 40 årene, og erosjon har gjort store skader. Et prøveprosjekt med rehabilitering av breddene ved hjelp av kokosfibernet med innplantede stedegne arter må derfor fortsette. Oslo Elveforum har kunnet bidra økonomisk til dette.

Det er ønskelig å gjenvinne en større del av vannmengdene i nedslagsfeltet ved å åpne nedgravde bekkeløp. Det krever også større satsing på feilsøking og omlegging av avløpsnett.

Østensjøområdet er et svært verdifullt rekreasjonsområde for store deler av Oslos befolkning, og ornitologer, forskere og naturinteresserte kommer langveisfra. Dette setter særegne krav til ferdsel i et sårbart naturområde med et unikt biologisk mangfold. *Østensjøvannets Venner*

har en visjon om å videreutvikle området som et utstillingsvindu for Oslo og landets miljøpolitikk, når det gjelder vann, våtmark og kulturlandskap i et tettbefolket område.

*Miljøprosjekt Ljanselva.

Årets store begivenheter har foruten ryddedugnaden 26. april 2001 som samlet vel 700 barn, unge, lærere og voksne, vært

* igangsettingen av arbeidet med **en reguleringsplan (en verneplan) for Ljanselva** fra Markatil fjorden,

* gjenskapingen av **Sagdammen/Skullerudtjernet** som forsvant en gang tidlig på 1900-tallet. Nå er den på plass i en noe mindre utgave, som ledd i arbeidet med å sikre mer rom for fisk, bunndyr og svømmefugl,

* Gjenoppbyggingen av **Sagstua** like ovenfor Sagdammen er fullført. Den ventes ferdig innredet våren/sommeren 2002 som et utesenter for barnehager og skoler,

* rapporten fra landskapsarkitekt Ida E. Hvoslef om bevaring av vann og vassdrag ikommune-delplan for **Gjersrud/Stensrud**,

* etableringen av **informasjonsbladet Ljanselv-NYTT** som sendes til velforeninger, bydeler og ca 150 interesserte beboere langs elva og

* utgivelsen av et eget turkart for Ljanselva Miljøpark. Kartet selges for kr. 20 pr ekspl.

-0-0-0-0-0-0-0-0-

MER OM OSLO ELVEFORUM PÅ INTERNETT

Så langt en oversikt over saker og tiltak som har engasjert Oslo Elveforum og de lokale elvegruppene i 2001. Mer informasjon vil være å finne på våre nettsider: www.osloelveforum.org - som også tilbyr lenker videre til hvert av vassdragene og til

andre kontakter og beslektet stoff .

-0-0-0-0-0-0-0-0-

ANVENDTE OG AVSATTE PROSJEKTMIDLER

TILTAK I ELVEGRUPPENES ARBEID :**Mærradalsbekken**

: Gjenåpning av bekkeløp i Hovseterdalen(pilotprosjekt) rammeavsetning 80.000

Hoffselva

: Rapport med forslag om tiltak for levekår for fisk, gyteplasser mv 20.000

: Holmendammen :Mudringsarbeider i innløpet etter bekkeflom 15.000 Bidrag etter initiativ fra lokale vel i Holmen og Ris.

Frognerelva

: Tursti Vinderen-Gaustad (skisseprosjekt), samt avsatt til utbedringsarbeider 30.000

Akerselva

: Bidrag til fugleregistrering og til bilder i publikasjon 30.000

: Preliminære planer om bygging av oppgangssag eller et kvernhus. Samarbeid med historielag og bydel Grefsen/Kjelsås (evt i Sognområdet.) Ramme 100.000

Hovinbekken

: Støtte til Økern Vel's initiativ for aktivitetspark i friarealet Graner'n, Risløkka 30.000

Alna/Lodalen

: Støtte til frivillig arbeid. Skisseforslag for gjenåpning i Lodalen 15.000

Østensjøvannet

: Tilskudd til utbedring av erosjonsskader på breddene 30.000

Ljanselva

: Bidrag til etablering av kultursti – i samarbeid med Friluftsetaten 40.000

: Bidrag til vandringskart for Ljanselva – og ditto for Lysakerelva 20.000

Gjersrud/Stensrud

: Perspektivplan for bevaring av vannspeil og vannveier i den nye bydelen 20.000

Stimuleringsmidler for elvegruppens lokalarbeid. Rammeavsetning 30.000**TILTAK FOR BEDRE KUNNSKAP OM OSLOS VASSDRAG**

: Illustrert faghefte "Med barn og unge på tur langs Osloelvene"

Utdelt til alle klasser i grunnskolen. Tilbudtbarnehager og familier 85.000

: Lærerkurs langs elvene – i samarbeid med Oslo og Omland Friluftsråd 30.000

: "Naturen som lærebok" -Støtte til OOF's kunnskapshefter om elver og bekker 20.000

: Prosjektengasjementer for elveheftet og nettverksarbeid overfor skoler, næringsliv og lokale interessegrupper . Kurskontingenter a150.000

: IKT-utstyr for informasjon, markedsføring, foredrag mv. 40.000

: Faglitteratur om vassdrag, vann og avløp – til elvegruppene 6.000

Arbeidet i elvegruppene og Oslo Elveforum utføres frivillig og ulønnet.

-0-0-0-0-0-0-0-

Oslo, mars 2002-03-20

Boris Hansen Tor Holtan-Hartwig Per Henrik Bache Sigurd Tønsberg

Vedlegg:

1. Uttalelse til byens myndigheter: "Et løft for å fokusere på vannmiljøet i de sentrale byområder rundt Bjørnvika" (6.desember 2001)

2. Adresseliste for Oslo Elvforum, ajourført 24. mars 2002.
3. Resultat regnskap 2001 for Oslo Elvforum med revisjonsberetning
Godkjent i samlet forum i Oslo 22. april 2002 undertegnet TH-H

[Oslo Elvforum](#)

Webmaster: besteper© 2001-02 phb --- 20 juni 2002 rev 0